

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS96002125

03 september 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 53/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr. J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

[REDACTED]
VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/b00225 d.d. 03 sept 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. *S*

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED] *S*

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ *S*

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMY *S*

INTERN:

HMID
HACTV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR/cel
Archief *S*

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN
IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

53/96

(Afgesloten 021700A september 1996)

Conclusie/ vooruitzicht:

In tegenstelling tot de gemaakte afspraken zijn er tot dus ver geen indicaties dat Herzeg Bosna wordt opgeheven.

Bij de verkiezingen onder vluchtelingen in het buitenland wordt een lage opkomst verwacht.

De rol van de oppositiecoalitie 'Gezamenlijke Lijst' binnen de MKF lijkt uitgespeeld, waardoor de SDA op een ruime verkiezingszege afstevent.

Bosnië-Herzegovina

MKF

Arrestatie leiders 'Gezamenlijke Lijst'

Eerder deze week zijn twee leiders van de "Gezamenlijke Lijst" (ZL), een samenwerkingsverband van Bosnische oppositiepartijen, in Slovenië gearresteerd. Eén van de gearresteerden is de leider van de Kroatische Boerenpartij (HSS), Komsic, die tevens lid is van het Bosnische staatspresidium. De reden voor de arrestatie van de beide functionarissen is kennelijk dat de Sloveense autoriteiten een bijeenkomst van de 'Gezamenlijke Lijst' in Slovenië wilden voorkomen. De leiding van deze coalitie heeft echter gesteld dat de Sloveense autoriteiten de verkiezingen in Bosnië-Herzegovina willen beïnvloeden.

Waarschijnlijk waren de Sloveense autoriteiten bevreesd voor incidenten en hebben zij willen voorkomen te worden betrokken bij de Bosnische oppositie. Daarbij dient echter te worden aangetekend dat hun opstelling en de arrestatie van de twee topfunctionarissen de Bosnische regering in de kaart speelt. De ZL, die onder leiding staat van de burgemeester

[REDACTED]

van Tuzla, Beslagic, probeert leden van alle etnische groeperingen te bundelen en staat een op niet-etnische leest geschoeide politiek voor. Vermoedelijk heeft zij een bijeenkomst in Slovenië willen houden omdat zij in Bosnië-Herzegovina zelf tegenwerking ondervindt van de regeringspartij SDA, die onder meer de toegang tot de media monopoliseert. Dat de Sloveense regering door haar opstelling feitelijk de SDA steunt, houdt vermoedelijk mede verband met het feit dat zij relatief goede betrekkingen onderhoudt met de Bosnische (Moslim-)autoriteiten. Zo zijn in het verleden via Slovenië wapens naar de Bosnische regeringsstrijdkrachten gesmokkeld en waren er aanhoudende geruchten dat Bosnische militairen opleidingen hebben ontvangen in Slovenië.

Desondanks kan de arrestatie van met name Komsic, vanwege diens functie in het Bosnische presidium, de betrekkingen van Slovenië met Bosnië-Herzegovina onder druk zetten. De arrestatie zal bovendien, hoewel Komsic tot de oppositie behoort, in Kroatische kringen in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië als een provocatie worden beschouwd die de betrekkingen met Slovenië verder onder druk zal zetten. In HSS-kringen is reeds melding gemaakt van "een toenemend aantal arrestaties van Kroaten in Slovenië". Dit kan de toenadering die de regeringen van Kroatië en Slovenië de afgelopen maanden hebben gezocht ter verbetering van de gespannen betrekkingen, doorkruisen

'Gezamenlijke Lijst' kandidaten door OVSE van de verkiezingslijst geschrapt

Verskillende kandidaten van de MKF oppositiecoalitie 'Gezamenlijke Lijst' (ZL) zijn door de OVSE van de verkiezingslijst geschrapt omdat ze niet geverifieerd konden worden als geregistreerde kiezers. Onder de geschrapte kandidaten bevonden zich vooral prominente leden van de Sociaal Democratische Partij (SDP), waaronder de vice-president (tevens voorzitter van de 'Gezamenlijke Lijst'), Zlatko Lagumdžija. Ook de voorzitter van de Kroatische Boeren Partij (HSS), Stanko Sliskovic, bevindt zich onder de geschrapte kandidaten. De leiding van de 'Gezamenlijke Lijst' heeft furieus gereageerd en beschuldigt de OVSE van beïnvloeding van de verkiezingsuitslag. Zlatko Lagumdžija heeft bovendien formeel protest ingediend bij de Provisional Elections Commission (PEC) in Sarajevo.

Niet bekend is op welke lijsten (gemeenteraad, kanton, parlement) de namen geschrapt zijn. Het is immers zeer wel mogelijk dat deze bekende namen (en dus stemmen trekkend) op meerdere lijsten voorkwamen of ingeschreven stonden als kandidaat op een plaats (gemeente of kanton) waar ze niet geregistreerd stonden.

Het schrappen van enkele kandidaten van de 'Gezamenlijke Lijst' van de verkiezingslijsten is een tweede tegenslag voor deze oppositiecoalitie. Vooral het schrappen van Zlatko Lagumdžija treft de SDP (en dus ZL) zwaar, omdat deze één van de voornaamste politieke troeven was. Hij gold als een 'westers managerstype' waarmee de partij een imago probeerde te creëren van een moderne sociaal-democratische Moslimbeweging, als tegenhanger van de nationalistische SDA (regeringspartij). Door de arrestatie van twee van hun belangrijkste leiders en het schrappen van belangrijke namen van hun kandidatenlijsten wordt de positie van de ZL behoorlijk verzwakt. Het mag daarom niet verwacht worden dat deze

[REDACTED]

oppositiecoalitie veel stemmen zal trekken tijdens de verkiezingen Dit zou betekenen dat de partij van Silajdzic (SBiH) de belangrijkste oppositiepartij wordt. Naar verwachting zal de SDA een ruime zege behalen. Omdat er weer sprake is van coalitievorming tussen de SDA en SBiH, zal de uitslag van de (parlements)verkiezingen waarschijnlijk geen aanleiding geven tot grote veranderingen in de samenstelling en het beleid van de Bosnische regering.

Protest SDA bij Kroatische regering

Een vertegenwoordiger van de SDA heeft de Kroatische regering opgeroepen stappen te ondernemen tegen het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic, die aan de Bosnische verkiezingen wil deelnemen en in dat kader onlangs een eigen radiostation heeft geopend. Daarbij werd erop gewezen dat de Bosnische regering Abdic als een oorlogsmisdadiger beschouwt in verband met diens gewapende strijd tegen de Bosnische regeringstroepen in West-Bosnië.

In de herfst van 1995 hebben de eenheden van Abdic een beslissende nederlaag geleden tegen de Bosnische regeringstroepen. Met een aantal van zijn aanhangers is hij vervolgens naar Kroatië gevlucht. Sindsdien heeft bij de Bosnische Moslims de vrees bestaan dat Kroatië Abdic steun verleent om de invloed van de Bosnische regering in West-Bosnië te ondergraven. Waarschijnlijk is deze vrees grotendeels gegrond. Om die reden heeft de Kroatische regering tot op heden heeft geweigerd Abdic aan Sarajevo uit te leveren en is diens partij geregistreerd in (het door Bosnische Kroaten gedomineerde) West-Mostar. Deze opstelling zal de betrekkingen tussen beide bevolkingsgroepen in de MKF verder onder druk zetten. Kennelijk vrezen de Moslim-autoriteiten dat de politieke activiteiten van Abdic zullen leiden tot een versnippering van de Moslimstemmen in de verkiezingen, hetgeen hun tegenstanders (primair de Serviërs, maar ook de Kroaten) in de kaart kan spelen. Overigens moet worden betwijfeld of de vroeger populaire Abdic nog veel steun geniet onder de Bosnische Moslims, gezien zijn opstand tegen de regering en zijn nauwe samenwerking met de Kroaten.

Kroaten dreigen Bugojno te verlaten

De gemeenteraad in ballingschap van Bugojno heeft een brief geschreven aan een groot aantal Bosnisch-Kroatische functionarissen, waarin melding wordt gemaakt van vervolging van Kroaten in de stad door Moslims. Tegen die achtergrond werd erop gezinspeeld dat alle resterende Kroaten zich gedwongen zouden zien de stad te verlaten, indien tegenmaatregelen uitblijven. Inmiddels, en mogelijk als reactie op dit verkapte dreigement, is aangekondigd dat de Kroatische regeringspartij HDZ volgende week een verkiezingsbijeenkomst in Bugojno zal houden. Daarbij zal naar verluidt onder meer de president van de MKF, Zubak, aanwezig zijn.

Deze melding is een nieuwe indicatie van de gespannen betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims. In Bugojno woonden vóór de oorlog bijna evenveel Kroaten als Moslims, maar sindsdien zijn grote aantallen Kroaten uit de stad verdreven en hebben de

[REDACTED]

Moslams hun terugkeer verhinderd. Bugojno is gelegen aan een knooppunt van wegen, waarvan de belangrijkste een verbinding vormt tussen de Kroatische gebieden in Herzegovina en de traditioneel Kroatische enclaves in het midden van het land (Vitez, Busovaca). Indien de Kroaten erin zouden slagen Bugojno onder eigen controle te krijgen, zouden deze enclaves een territoriale verbinding verwerven met Herzegovina en Kroatië zelf. Er waren ook in het recente verleden aanwijzingen dat de Kroaten hopen een onder hun controle staande, maar minder belangrijke stad te ruilen voor Bugojno. Vermoedelijk denken zij daarbij aan Jajce. Het feit dat er in die stad, in tegenstelling tot traditioneel Kroatische steden, vrijwel geen wederopbouw plaatsvindt, lijkt deze speculaties te versterken. Het is echter uiterst twijfelachtig of de Moslams zullen willen meewerken aan de totstandkoming van een geografisch aaneengesloten (Bosnisch-)Kroatisch gebied.

Gezien het belang van Bugojno voor de Kroaten is het enigszins opmerkelijk dat de vertegenwoordigers van de lokale bevolking dreigen de stad te verlaten. Vermoedelijk willen zij met dit dreigement de Bosnisch-Kroatische machthebbers onder druk zetten om de belangen van de lokale Kroaten actiever te behartigen. Gezien de aankondiging van de HDZ en Zubak lijkt dit dreigement het gewenste resultaat op te leveren. Deze aankondiging vormt in ieder geval een indicatie dat de Bosnische Kroaten Bugojno niet willen opgeven. Dit zal naar verwachting aanleiding zijn tot nieuwe spanningen met de Moslams, die de samenwerking in de MKF verder zullen schaden.

Opheffing Herzeg-Bosna.

Op 14 augustus jl. hebben de presidenten Izetbegovic en Tudjman in Genève een accord bereikt over het samengaan van de Kroatische en Bosnische (Moslim) overheden in Bosnië Herzegovina. In een gezamenlijke verklaring lieten zij weten dat op middernacht 31 augustus Herzeg-Bosna op zal gaan in de MKF. In ruil voor deze Kroatische concessie zullen de Moslams hun ministeries eveneens overdragen aan de Federatie.

Een gedetailleerd verdrag terzake werd op 15 augustus jl. in Sarajevo door de president van de MKF de Bosnische Kroaat Zubak, de MKF-vice-president de Bosnische Moslim Ganic en de premier van de Bosnische (moslim) regering Muratovic ondertekend. Eveneens werd afgesproken dat er een overgangperiode van twee weken zou komen, waarin oude symbolen van Herzeg Bosna moeten verdwijnen. De einddatum voor de voltooiing van de overgang van alle openbare instellingen naar de MKF zou derhalve 15 september zijn.

In het verleden hebben de Bosnische Kroaten aangegeven dat zij bang waren dat hun levensstandaard omlaag zou gaan indien Herzeg-Bosna zou integreren met de Moslams. Eveneens werd de angst voor een Moslimdominantie aangegrepen om integratie met de Moslams te verwerpen. Naast deze meer 'gevoelsmatige' problemen hebben de betrokken partijen (zowel de Moslams als de Bosnische Kroaten) de navolgende praktische problemen om aan het door Izetbegovic en Tudjman ondertekende verdrag te voldoen;

- Gezien het feit dat er binnen de MKF een aantal 'federale' ministeries zijn dienen de MKF-partners hun eigen ministeries op te heffen/integreren en dit zal waarschijnlijk aan beide zijden gepaard gaan met de opheffing van functies.

[REDACTED]

- Er dienen voor de gezamenlijke overheidslichamen locaties te worden gezocht (Sarajevo versus Mostar?).

Eveneens speelt de integratie van de strijdkrachten en de geheime diensten mee.

Behoudens bovenstaande problemen speelt ook mee dat een delegatie van Bosnisch Kroatische politici op 19 augustus jl. op het Kroatische eilandje Brioni een bespreking voerde met president Tudjman. Belangrijkste gesprekspunt was de overdracht van Bosnisch-Kroatische verantwoordelijkheden aan de MKF. Tijdens de bespreking werd benadrukt dat het van essentieel belang is dat zowel Herzeg-Bosna als de Bosnische Moslimregering tegelijkertijd hun politieke verantwoordelijkheden aan de MKF overdragen. Als de Moslimregering dit parallelle proces zou vertragen of boycotten, zouden ook de Bosnische Kroaten op hun verplichtingen, overeengekomen in Genève, terugkomen. Tenslotte werd overeenstemming bereikt over de noodzaak om, met de ontmanteling van Herzeg Bosna, een bestuurslichaam op te richten (Herzeg-Bosna 4?) om de Bosnisch-Kroatische belangen binnen de MKF te beschermen.

Vooralsnog zijn er geen indicaties dat de beide partijen op 31 augustus begonnen zijn om 'hun' overheidslichamen over te dragen aan de MKF.

Sinds de MKF in maart 1994, onder zware Amerikaanse druk, werd opgericht is er van een goede samenwerking tussen de partijen nog weinig terecht gekomen. Samenwerking tussen de partijen vond alleen plaats zolang er een gezamenlijk belang werd gediend. Het grote onderlinge wantrouwen tussen de twee partijen is ontstaan gedurende de zware onderlinge gevechten in 1993 en 1994. Dit onderlinge wantrouwen lijkt naarmate de verkiezingen dichterbij komen, mogelijk versterkt door de toenadering tussen Kroatië en de FRJ, enkel maar toe te nemen. Reeds in maart 1994, met het accoord van Washington, kwam voor de eerste maal formeel een einde aan de zelf uitgeroepen republiek Herzeg-Bosna. In december 1995 werd in Dayton met het ondertekenen van het vredesaccoord voor de tweede maal formeel een einde gemaakt aan het voortbestaan van Herzeg Bosna.

Indien de Moslims niet of niet snel genoeg afstand doen van hun huidige politieke instituten en de Bosnische Kroaten geen geloofwaardige vertegenwoordiging binnen de politieke structuren van de MKF krijgen, zal het opbouwproces van de Federatie aanmerkelijk worden vertraagd. Het is dan ook twijfelachtig of de in Genève vastgestelde einddatum voor de voltooiing van de overgang van alle openbare instellingen naar de MKF, 15 september as., zal worden gehaald. Naar verwachting zal het tot ver na de verkiezingen van september duren voordat een werkbare (voor alle partijen aanvaardbare) politieke basisstructuur voor de MKF zal zijn gecreëerd. Of dit voldoende zal zijn om het onderling wantrouwen weg te nemen blijft onzeker. De kans dat het fragiele opbouwproces van de Federatie tot stilstand komt blijft echter groot, waardoor grote buitenlandse (Amerikaanse) druk op de betrokken partijen nodig zal blijven om het federale integratieproces een kans te geven. In ieder geval zal er vooralsnog een onafhankelijke (Bosnisch) Kroatische invloed, zoals de door Granic al aangekondigde Raad van Gemeentes, in Bosnië Herzegovina blijven bestaan.

Kiezersregistratie

Er wordt aangenomen dat in Bosnië-Herzegovina tijdens de oorlog sinds 1992 250.000 mensen zijn gedood en dat ongeveer 100.000 mensen een natuurlijke dood zijn gestorven. Tot nu toe heeft de OVSE echter slechts 85.000 doden geschrapd van de kiezersregistratielijsten uit 1991.

Het verschil tussen de geschatte en de geschrapte doden laat ruimte over voor manipulatie van de verkiezingsuitslagen. Beide partijen (MKF en RS) maken zich waarschijnlijk schuldig aan het uitschrijven van stembiljetten op naam van dode personen. Men gebruikt deze extra stemmen om de stemverhoudingen te beïnvloeden en vooral plaatselijk een gunstigere verkiezingsuitslag te verkrijgen. Dit is een gevaarlijke ontwikkeling, waar van te voren afspraken over gemaakt moeten worden. Een verliezende partij kan namelijk hierin een uitstekend excuus zien om de uitslag niet te erkennen en de formatie van de staatsorganen (gemeenteraad, kantonraad, parlement) te boycotten. We kunnen dan een soortgelijke situatie zien als na de verkiezingen in Mostar waar de verliezende HDZ in 29 teveel uitgebrachte stemmen in Bonn een aanleiding zag om de vorming van de gemeenteraad te boycotten. Door vooraf gezamenlijk met de betrokken partijen vast te stellen welke 'misstanden' wel en welke niet geaccepteerd worden, zonder direct een schuldige aan te wijzen, kan mogelijk een eventuele herhaling van 'Mostar' voorkomen worden.

Start verkiezingen onder Bosnische vluchtelingen in diverse landen

Op 27 augustus zijn de verkiezingen begonnen voor Bosnische vluchtelingen die op dit moment in het buitenland verblijven. Vanuit Turkije werd volgens onbevestigde berichten een opkomst van 70% gemeld, terwijl de eerste problemen zich alweer voordeden. De stembiljetten waren niet gestempeld en verkiezingslijsten voor de (reeds gehouden) verkiezingen in Mostar werden uitgereikt in plaats van de juiste lijsten. Stembureaus in de FRJ melden tot nu toe een zeer lage opkomst.

Een hoge opkomst bij de vluchtelingen in het buitenland werd niet verwacht. Aangezien zij niets te winnen hebben bij de komende verkiezingen en de OVSE nog steeds niet het P2-registratieformulier heeft laten vervallen, hebben de voornaamste Moslimpartijen (SDA en SBiH) de vluchtelingen in het buitenland namelijk opgeroepen thuis te blijven. Onder de vluchtelingen in de Westerse landen speelt bovendien de angst mee dat een eventuele stemuitbrenging later aanleiding kan geven tot uitwijzing en gedwongen terugkeer naar Bosnië. Toch is voor vluchtelingen stemmen één van de weinige mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de situatie in hun moederland. De betrokkenheid is nog steeds groot, aangezien terugkeer nog altijd tot de mogelijkheden behoort. Niet alle landen staan immers te trappelen om de arme en slecht opgeleide Bosnische vluchtelingen zich blijvend te laten vestigen.

Doordat een groot aantal van deze vluchtelingen ook per post zal stemmen voor hun voormalige woonplaatsen binnen de RS, kunnen hierdoor misschien door de Moslims enkele zetels worden bemachtigd binnen het RS parlement, waardoor de Moslims invloed kunnen

[REDACTED]

uitoefenen op de politieke besluitvorming van de Bosnische Serviërs. Het mag echter niet verwacht worden dat de Moslims veel zetels zullen bemachtigen en het is daarnaast hoogst twijfelachtig of de Moslim parlementariërs in staat zullen zijn daadwerkelijk te functioneren binnen het parlement van de RS.

RS

Diverse SDS partijbijeenkomsten gehouden

Alle politieke partijen zowel binnen de MKF als RS voeren met het oog op de komende verkiezingen hun politieke activiteiten op. Zo heeft de SDS diverse partijbijeenkomsten gehouden. Volgens het Bosnisch Servisch persbureau SRNA werden de bijeenkomsten in Derventa (26 aug), Pelgicevo (26 aug) en Brcko (28 aug) elk door meer dan 10.000 mensen bezocht. Bosnisch Servische leiders riepen hun aanhangers op de eenheid te bewaren, uitstel van de verkiezingen niet te accepteren en kondigden aan dat de RS desnoods zelf gemeenteraadsverkiezingen zou organiseren. Daarnaast werden in herinnering geroepen de 'verdrijving' van 150.000 Bosnische Serviërs uit Sarajevo. Het verlies van dit Bosnisch Servisch grondgebied zou volgens de Aleksa Buha, minister van Buitenlandse Zaken van de RS, uitstekend gecompenseerd kunnen worden door gebiedsteruggave bij Brcko en Trebinje.

De aankondiging van het op eigen houtje organiseren van gemeenteraadsverkiezingen is niet nieuw. De Bosnische Serviërs waren immers gebaat bij het organiseren van gemeenteraadsverkiezingen op dit moment, omdat de gehanteerde OVSE-regels hun de mogelijkheid boden om de bestaande toestand te bevestigen en internationale erkenning hiervoor te krijgen. Het uitstel van de gemeenteraadsverkiezingen heeft dan ook geleid tot teleurgestelde reacties aan Bosnisch Servisch zijde. Het op eigen gelegenheid toch door laten gaan van dit gedeelte van de verkiezingen zal echter niet leiden tot een internationaal erkende uitslag, maar zal door de Bosnische Serviërs wel betiteld worden als 'uitdrukking van de wil van het Servisch volk'. Evenals de in voorgaande jaren gehouden referenda binnen de RS zal het te pas en oppas gebruikt worden bij overleg met de internationale gemeenschap en de andere entiteiten.

Het koppelen van de Bosnisch Servische exodus uit Sarajevo met de situatie in Brcko en Trebinje ligt voor de hand. De internationale gemeenschap had het gezag over de Servische wijken van Sarajevo in het DPA aan de MKF was toegewezen en Bosnisch Servische verzoeken om een bepaalde mate van autonomie werden van de hand gewezen. Als gevolg hiervan verlieten de Bosnische Serviërs met al hun bezittingen (inclusief doden) de buitenwijken van Sarajevo in de winter van 1996. Veel van die vluchtelingen werden naar Brcko en Srebrenica gestuurd en kregen daar huizen van gevluchte Moslims toegewezen. Het aanhalen van de gebeurtenissen in Sarajevo is daarom een handige politieke zet bij een partijbijeenkomst in Brcko.

████████████████████

Met het voorstellen van een gebiedsruil (Sarajevo versus Brcko en Trebinje) illustreert Aleksa Buha het Bosnische Servische standpunt bij de Brcko-arbitrage. Deze stad is van strategische belang voor zowel de Bosnische Serviërs als de Moslims en een speciaal ingestelde arbitrage-commissie moet voor einde van het jaar 1996 uitspraak doen over de status van de stad. De Bosnische Serviërs hebben herhaaldelijk te kennen gegeven onder geen beding afstand te willen doen van Brcko en stellen dat alleen de ligging van de IEHL en niet de stad zelf onderwerp van arbitrage is. Men is zelfs bereid de gewapende strijd weer op te nemen indien Brcko aan de MKF toegewezen zou worden. Met de inzet van Trebinje probeert Aleksa Buha het onderwerp van toegang tot de Adriatische Zee voor de RS eveneens in de discussie te betrekken. Op dit moment heeft de RS geen toegang tot de zee, omdat deze toegang geblokkeerd wordt door het gebied van de MKF en Kroatië in de omgeving van Dubrovnik. Het is echter onwaarschijnlijk dat er voorzien zal worden in een toegang tot de zee voor de RS. In het DPA is hieromtrent niets geregeld en de internationale gemeenschap stelt zich op het standpunt dat dit ook niet essentieel is voor de RS. De Bosnische Serviërs hebben immers indirect via de FRJ al toegang tot de Adriatische Zee.

Bijeenkomst van Bosnisch Servische oppositiepartij verstoord

Op 26 augustus is een bijeenkomst in Cengic (vlakbij Bijeljina) van de oppositiecoalitie Alliantie voor Vrede en Progressie (SMP) verstoord door het gooien van een handgranaat. Twee mensen werden door deze actie gewond. De partijbijeenkomst in Cengic was volgens de lokale politie niet aangekondigd en daarom was niet voorzien in beveiligingsmaatregelen. De daders zouden volgens de politieverklaring echter met alle middelen worden opgespoord en bestraft.

De SMP is de voornaamste oppositiecoalitie binnen de RS en wordt geleid door de Socialistische Partij van de RS (SPRS), waarin de voormalige communisten zijn vertegenwoordigd. Haar bureaus en instellingen zijn al vaker het doelwit geweest van bomaanslagen. Op 27 juni is bijvoorbeeld haar kantoor in Zvornik opgeblazen. De partij probeert haar voornaamste verkiezingswinst te boeken onder de vluchtelingen in de FRJ en organiseert met name in de buurt van de grens regelmatig verkiezingsbijeenkomsten, waarbij Bijeljina en Zvornik het meest gebruikt worden. Doordat de partij goed geleid wordt en strak is georganiseerd mag worden aangenomen dat ze toch in staat is een gedeelte van de Bosnisch Servisch stemmen naar zich toe te trekken. Oorlogsmoeheid en uitblijven van economisch welzijn zijn in dit opzicht haar troefkaarten. Bovendien beschikt de partij over ervaren kader. Het is derhalve niet vreemd dat militante SDS-aanhangers (of aanhangers van de radicale SRS partij) de bijeenkomst van deze belangrijkste oppositiepartij trachtten te verstoren. Omdat de politie over het algemeen in handen is van plaatselijke SDS-leiders moet nog maar worden afgewacht of de daders daadwerkelijk zullen worden opgespoord.